

Sermaye işçilik ortaklığı

Miami'den Ahmed Hamdi Ceran: “Ticaret yapıyorum. Miami'nin bir başka kentinde sermayesi benden, işçiliği iki arkadaştan olmak üzere yeni bir iş yeri açmak istiyorum. Bunun şartları nelerdir? Bu iki arkadaş yıldan yıla kârın üçte ikisini mi alırlar, yoksa yarısını mı alırlar?”

Kurmayı planladığınız ortaklık; sizin sermayeniz ile karşı tarafın emeğini bir araya getiren ve kârda ve zararda ortaklıkla sonuçlanan mudârabe ortaklığıdır. Buna sermaye-işçilik ortaklığı demek de mümkündür. Peygamber Efendimiz (asm) bu tür ortaklığı övmüştür. Şöyle buyurmuştur: “Üç şeyde bereket vardır: Ticaret yapmak, mukârada (mudârabe) yapmak ve evde yemek için buğdayı arpaya katmak.”¹

Mukârada veya mudârabe türü ortaklıkta iki temel taraf vardır: “A” tarafı parayı verir; “B” tarafı emeği ve işçiliği üstlenir. “A” tarafı maliyeti karşılar, “B” tarafı bunu işletir ve çalıştırır. Ve sonuçta iş yerinin gelirine iki taraf da elli elli ortak olur.

Şüphesiz “A” tarafı birden fazla olabileceği gibi, “B” tarafı da birden fazla olabilir. Bu durumda her iki taraf, kendi içinde paylaşım sahibidir. Sorunuzla örneklendirecek olursak, sizin malınıza, işletmecilik ve işçilikleriyle ortak olan iki arkadaşınız iş yerinin gelirinin yüzde ellisini kendi aralarında paylaşırlar. Yani gelirin üçte ikisine değil, yarısına hak kazanırlar. Köylerimizde çiftçiler arasında bu ortaklık türü meşru bir biçimde uygulanmaktadır. Bir taraf tarlayı ve tohumu karşılamakta; diğer taraf emeği ve işçiliği üstlenmekte; böylece ortaklık kurulmakta ve sonunda ürün yarı yarıya paylaşılmaktadır. Bu ortaklık türüne İslâm Hukukunda “Mukârada”, “Kırâd” veya “Mudârabe” denmektedir.

Hazret-i Ömer'in (ra) oğulları Abdullah ile Ubeydullah Irak seferinden dönerlerken Basra Vâlisi Ebû Mûsâ el-Eş'ârî'ye (ra) uğramışlardı. Ebû Mûsâ el-Eş'ârî (ra) onlara:

“Yanımda hazineye ait biraz mal var. Onu Emîre'l-Mü'minîn'e göndermek istiyorum. Bu malı size borç olarak vereyim. Siz onunla Irak'tan biraz mal alır, Medine'de satarsınız. Anaparayı Halife'ye teslim edersiniz, elde ettiğiniz kâr da ikinize kalır.” Dedi. Onlar da kabul ettiler, aldıkları malı Medine'de sattılar ve anaparayı Hz.

Ömer'e verdiler. Hz. Ömer (ra):

“Hem malı, hem de kârı teslim ediniz.” Dedi. Ubeydullah:

“Ya Emîre'l-Mü'minîn, bu kâr sana ait değil. Çünkü mal elimizde bir emanetti (onu biz Irak'tan Medine'ye kadar taşıdık ve koruduk), eksilseydi veya helâk olsaydı onu biz ödeyecektik.” Dedi.

Hz. Ömer (ra) kârın ödenmesinde ısrar etti. Bu defa, mecliste bulunanlardan biri:

“Ya Emîre'l-Mü'minîn, o malı mudârame yapsanız olur.” Dedi. Hazret-i Ömer de (ra):

“Mudârame yaptım.” Dedi.

Böylece Hazret-i Ömer (ra) ana malı aldığı gibi, kârın yarısını da aldı. Kârın diğer yarısını da Abdullah ile Ubeydullah paylaştılar.²

Mudârame ortaklığında başlıca şartlar şunlardır:

1-Her iki taraf da rüşd ve ehliyet sahibi olmalıdırlar, yani vekâlet almaya ve vermeye ehil olmalıdırlar. Çünkü “B” tarafı, “A” tarafının malında, onun izni ile tasarruf yapmaktadır.

2-Sermaye, değerini koruyan belirli bir para olmalı ve bir akit/anlaşma yapılarak çalıştıracak kimseye teslim edilmelidir.

3-Bu anlaşma mümkünse noter veya en azından şahitler huzurunda yapılmalıdır.

4-Çalışan ve çalıştıran “B” tarafı, malı kendi uhdesine “emanet” almış demektir. Eğer, kendi hatası veya tedbirsizliği yüzünden malı telef ederse, mal sahibine, yani “A” tarafına malın bedelini öder. Eğer mal kendi hatası olmaksızın, işin gereği veya deprem ve sair gibi başka bir haricî sebeple telef olursa, bu zarar “A” tarafınındır.

5-Allah kazancınıza bereket versin. Âmin!

Dipnotlar:

1-İbn-i Mâce, 2289

2- İmam-ı Mâlik, Muvatta, 2/687Â Â